

VALTO-SELVITYS

RAPORTTI VALTAKUNNALLISEN LÄÄKEOSAAMISKYSELYN ENSIMMÄISISTÄ TULOKSISTA

06/2024

MIKÄ?

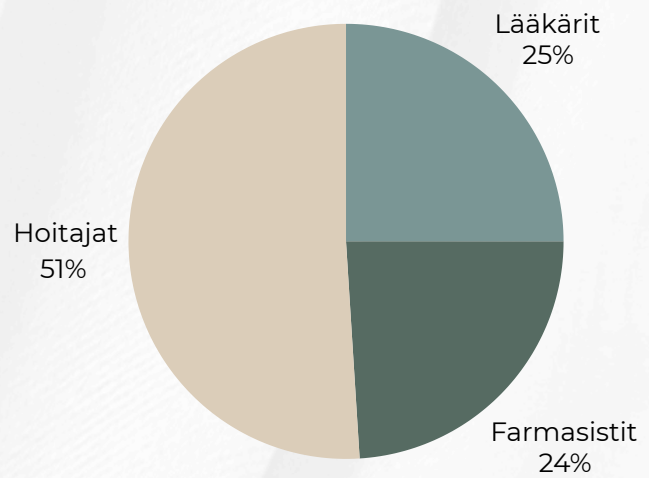
Raportin tiedot perustuvat Lääkeakatemia valtakunnalliseen lääkeosaamisen selvitykseen. VALTO-selvitys aloitettiin keväällä 2024.

- Kohderyhmänä olivat eri terveydenhuollon ammattiryhmät
- Kysymysten lähtökohtana olivat **käytetyimmät ja suuririskisimmät lääkkeineet**.
- Selvityksessä kartoitettiin vastaajan
 - omaa arviota osaamisestaan
 - asennetta lääkehoito-osaamista kohtaan
 - lääkelistan lukutaitoa: kykyä reagoida erilaisiin suuren riskin lääkkeisiin liittyviin kysymyksiin sekä lääkelistoilla esiintyviin riskeihin ilman tietokantoja
- Kyselyyn on vastannut tällä hetkellä 690 terveydenhuollon ammattilaista

TAUSTAA

- Suuren riskin lääkkeellä tarkoitetaan lääkkeitä, joiden virheellinen käyttö voi aiheuttaa potilaalle vakavia seurauksia ¹
- THL:n selvityksen mukaan mm. mielenterveyden häiriöt, dementia, diabetes, syöpä ja verenpainetauti lisäävät vuotuisten terveydenhuollon kustannusten merkittävän kohoamisen riskiä².
- Kansainvälisesti yhden lääkevirheen hinnan on arvioitu kohoavan jopa yli sataan tuhanteen euroon huomioiden virheestä aiheutuvat jatkotoimenpiteet ³
- Lääkeosaamisen mittaaminen on välttämätöntä, jotta osaamisessa havaittujen puutteiden kehittäminen on mahdollista.
- Lääkeosaamisen kehittäminen on välttämätöntä paitsi loppukäyttäjakohtaisten haittojen aiheuttaman kärsimyksen, myös niistä aiheutuvien kustannusten vuoksi.

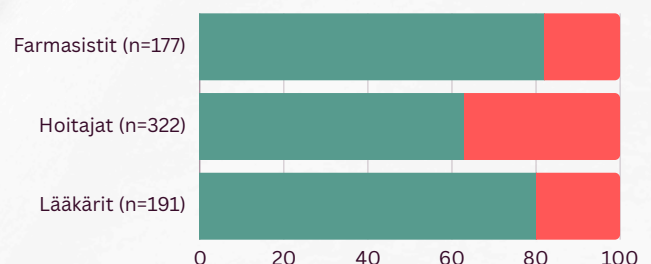
VASTAAJAT

VASTAUSTEN KESKIVARVO KOULUARVOSANOIKSI (4-10) MUUNNETTUNA

OIKEIDEN JA VÄÄRIEN VASTAUSTEN JAKAUMA AMMATTIRYHMITTÄIN

1. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea: Kansallinen riskiläkeluokitus tukee lääkitysturvallisuutta. 2023, www.fimea.fi

2. Kapiainen S et al.: Pääkaupunkiseudun erittäin kalliit potilaat. THL Avauksia 3/2010.

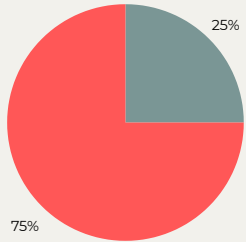
3. Walsh K.E et al.: Economic impact of medication error: a systematic review. *Pharmacoepidemiology and drug safety* 2017; 26: 481-497. DOI: 10.1002/pds.4188

YHTEENVETO

VERENVUOTORISKIÄ NOSTAVAT LÄÄKKEET

“Varfariinihoidossa oleva Marja kertoo, että on joutunut käyttämään naprokseenia polvikipuunsa viimeisen kolmen päivän ajan. Tarkistat Marjalta, että INR oli eilisessä mittauksessa 2,5. Voidaanko nyt todeta, että Marja ei ole vuotovaarassa?”

MIKSI TÄMÄ ON TÄRKEÄÄ?

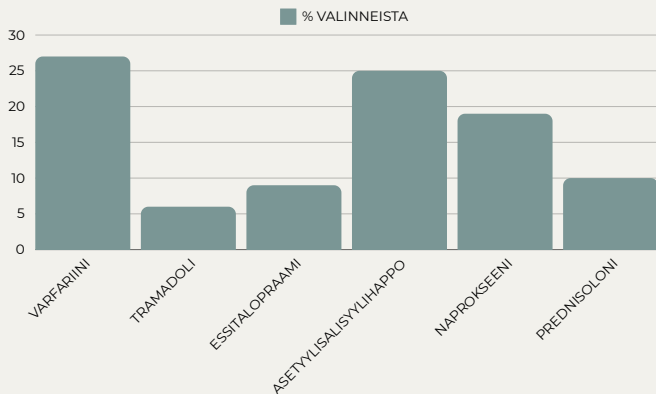

Erilaisten veren hyytymiseen käytettävien lääkeaineiden kulutus on kansallisesti runsasta ⁵.

Käytössä on erilaisia veren hyytymiseen vaikuttavia lääkkeitä, joita seurataan eri tavalla. Veren hyytymiseen vaikuttavien lääkkeiden joukossa on lääkkeitä, joilla on ns. kapea terapeuttinen leveys.⁸ Yhdessä tiettyjen lääkeaineiden kanssa ne voivat kymmenkertaistaa potilaan verenvuotoriskin⁹.

“Valitse lääkelistalta kaikki lääkkeet, joiden yleisesti katsotaan nostavan verenvuotoriskiä.”

Veren hyytymiseen vaikuttavien lääkkeiden käyttäjillä voi olla myös muita verenvuotoriskiä nostavia riskitekijöitä ⁶.

OMAN OSAAMISEN ARVIOINTI

55%

Vastaajista kertoi tunnistavansa lääkkeet kaupanimen perusteella

79%

Vastaajista arvioi osaavansa tunnistaa työssään käytettyjen lääkehoitojen oleelliset riskit

69%

Vastaajista arvioi osaavansa yksikkönsä riskilääkkeiden haittavaikutukset

Vastaajat arvioivat osaavansa lääkehoitoon liittyviä asioita hyvin, sekä tunnistavansa yksikköjensä riskilääkkeisiin liittyvät haitat. Selvityksen perusteella arvio omasta osaamisesta eroaa usein todellisesta osaamisesta.

Osaamisen vajeita tulee selvittää tarkemmin, jotta siitä seuraavat riskit eivät toteudu ja realisoidu potilashaittoina sekä ylimääräisinä kustannuksina.

INSULIINI

MIKSI TÄMÄ ON TÄRKEÄÄ?

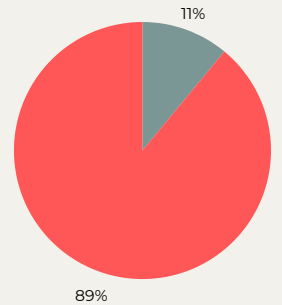
Diabeetikkoja on maassamme noin 450 000 ⁴.

Insuliinihoitoa käytetään paitsi tyypin 1 perushoitona, myös tyypin 2 diabeteksen hoidossa tarvittaessa. Kulutus on kansallisesti runsasta⁵.

Insuliinihoidon ymmärtäminen tyypin 1 diabeteksen hoidossa luo pohjan insuliiniosaamiselle myös muissa diabeteksen muodoissa.

Insuliini on luokiteltu suuren riskin lääkkeeksi. Vakavia seurauksia voi aiheutua jo yhden väärän annoksen tai annoksen unohtumisen seurauksena. Annostelun lisäksi riskejä liittyy insuliinin säilytykseen, määräämiseen, lääkehoidon seurantaan sekä pistämiseen⁶.

“Ritva käyttää perusinsuliinia ja ateriainsuliinia tyypin 1 diabeteksen hoitoon. Mikä on mielestäsi järkevä annos insuliinia Ritvalle (yhteenlaskettu määrä ateriainsuliinia + perusinsuliinia vuorokaudessa), kun hän painaa 60kg.”

72% Vastaajista tunnsti hypoglykemian oireet

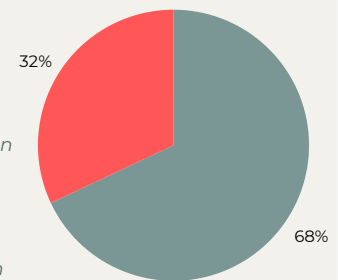
SEROTONERGINEN LÄÄKEKUORMA

“80-vuotiaan Aion tytär kertoo, että äidillä havaittiin hoivakodissa lääkeseurauksena, jonka vuoksi äiti meni nopeasti hyperaktiiviseksi. Oireet alkoivat nopeasti, kun lääkitykseen lisättiin kipulääke tramadoli 100 mg äidin kaaduttua sunnuntain kävelylenkillä. Onneksi hyperaktiivisuus, hikoilu, sydämen nopealyöntisyys ja ahdistus helpottivat nopeasti, kun tramadoli lopetettiin.”

Mitä lääkkeitä lääkelistalla todennäköisesti aiheuttivat tilanteen, kun ne yhdistettiin tramadoliiin?”

MIKSI TÄMÄ ON TÄRKEÄÄ?

Tramadolin käyttö on maassamme yleistä ⁵. Serotoniini-oireyhtymä on tila, joka saattaa kehittyä nopeasti. Useat mielenterveyteen käytettävät lääkkeet nostavat serotonergistä vaikutusta. Se liittyy usein vastikään aloitettuun lääkkeeseen ja sen yhteisvaikutukseen aikaisemman lääkkeen kanssa. Oireisto voi kehittyä henkeä uhkaavaksi ⁷. Tilanteen nopea tunnistaminen voi pelastaa potilaan hengen.

5. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea, Kansaneläkelaitos: Suomen Lääketilasto 2022. ISSN 2490-0109. www.julkari.fi

6. Mustajoki S: Verenhennuslääkkeet (antikoagulaatiohoito). Lääkärikirja Duodecim. 7.9.2021.

7. Lapatto-Riniluoto O, Raaska K: Lääkkeisiin liittyvät hypertermiset oireyhtymät. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim. 2013;129(24):2633-40

8. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea: Kansallinen riskilääkeluokitus, Lääkekortit. 3/2024

9. Duodecim Terveysportti: Lääkeaineinteraktiot ja haitat. Kustannus Oy Duodecim 11/2024